

Савка Ірина Володимирівна

кандидат педагогічних наук

асистент кафедри іноземних мов для гуманітарних наук

Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ВИБІРКОВИХ ІНТЕГРОВАНИХ КУРСІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ

У статті зазначається, що інтегративний підхід до підготовки майбутніх фахівців визначається як сукупність форм і методів, що характеризують процес і результат становлення професійної компетентності. Зазначено, що інтеграція навчальних дисциплін у ВНЗ не є на належному рівні. Дисципліни поділені на три групи за ступенем їх професійної спрямованості. У статті запропоновані шляхи покращення рівня професійного спрямування та реалізації інтегративного підходу та оптимальне поєднання професійного спрямування нормативної та варіативної складової професійної підготовки.

Ключові слова: інтегративний підхід/знання, інтеграція навчальних дисциплін, вибіркові дисципліни, варіативна складова професійної підготовки.

Вступ. Підготовка професійно-компетентного фахівця, який відповідає сучасним вимогам, передбачає пошук і відбір ефективних шляхів удосконалення процесу професійної підготовки. Для цього необхідно сформулювати відповідні професійні й особистісні якості фахівця та проаналізувати чинники впливу на них. Важливим аспектом підвищення готовності майбутніх фахівців міжнародного права є реалізація принципу професійного спрямування їх підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальними на сучасному етапі є дослідження можливостей інтеграції у професійній освіті (І.Айнутдинова, О.Галує, С.Гончаренко, Р.Гуревич, І.Козловська, О.Сергєєв, М.Чапаєв а ін.).

Метою статті є дослідження доцільності впровадження вибіркового інтегрованого курсу під час підготовки майбутніх фахівців гуманітарного циклу.

Виклад основного матеріалу. Сучасні глобальні інтегративні тенденції суттєво впливають на формування змісту професійної освіти: «це передбачає не предметний, а галузевий принцип побудови навчального плану. Гуманітаризація загальної освіти передбачає інтеграцію різномірних знань про людину, її мислення, про природу й суспільство, одержаних при вивченні різних навчальних предметів, у єдину наукову картину світу» [2, с.106].

Вимоги до фахівців передбачають їх високу продуктивність, гнучкість, здатність адаптуватися до швидких змін умов функціонування галузі, формування інноваційного змісту освіти тощо.

Становлення майбутніх фахівців, які «будуть визначати його рівень у дотриманні прав і свобод особистості, у вирішенні соціальних проблем, є завданням надзвичайної ваги. Цей процес потребує системного, комплексного підходу до виховання та навчання професіонала» [3, с.18].

Підготовка фахівців з вищою освітою передбачає поєднання професійної мобільності і вузькоспеціальної підготовки в конкретній галузі знання або практичної діяльності.

Зміст освіти є педагогічною інтерпретацією поставленими суспільством цілей. Він висвітлюється з боку його компонентів: знання, цінності, вміння, відношення. «Уявлення про зміст освіти повинно починатися на загальнотеоретичному рівні і потім конкретизуватися на наступних рівнях. На цьому ж рівні, ще до розробки змісту на рівні навчальних предметів, буде встановлюватися структура у вигляді сукупності зв'язків, які можна умовно назвати «додисциплінарними», а міждисциплінарні зв'язки в цьому випадку є формами реалізації цієї загальної структури» [5, с.248].

Спроби розглядати зміст освіти під кутом зору галузей діяльності привели до виокремлення сукупності навчальних предметів без гарантії правомірності наявного вибору. Ведуться суперечки про число та характер необхідних предметів [4, с.276].

Важливу роль у формуванні змісту освіти відіграє врахування видів діяльності, знання про закономірності засвоєння різних елементів змісту, методи навчання, прийоми та їх поєднання (методики), засоби навчання, організаційні форми навчання тощо.

Для визначення цілі кожної навчальної дисципліни, необхідно проаналізувати зміст навчання в цілому, щоб здійснити координацію й інтеграцію в добір навчального матеріалу. За такого підходу дисципліни викладаються не для вивчення основ окремих наук, а існують як органічна частина підготовки фахівця. В середині кожної навчальної дисципліни визначається своя система цілей за розділами та темами. Сукупність цілей розділів забезпечує реалізацію кінцевих цілей вивчення дисципліни, відповідно – сукупність цілей тем курсу має відповідати кінцевим цілям розділів. Координація й інтеграція цілей навчання здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми, орієнтується на кінцеву мету підготовки фахівця [6, с.433].

Інтегративний підхід до підготовки майбутніх фахівців визначається як сукупність форм і методів, що характеризують процес і результат становлення професійної компетентності; супроводжуються зростанням системності знань, комплексності умінь студента, та виражаються у теоретичній і практичній підготовленості та сприяють усебічному розвитку особистості [7, с.146].

У вищій школі інтеграція професійної спрямованої підготовки конкурентоспроможного фахівця зумовлена, як вимогами сучасної економіки, так і процесами глобалізації та інтернаціоналізації [8, с.205].

Поряд з оволодінням знаннями і технологіями, що забезпечують конкурентоспроможність в галузі конкретної спеціальності, професійний успіх істотно залежить від володіння такими соціально значущими характеристиками, як здатність до іншомовного професійно орієнтованого спілкування, комунікабельність, ерудиція, знання законів функціонування суспільства і діяльності людини, що відображають загальний рівень культурного розвитку індивіда і дозволяють йому ефективно реалізуватися у професійній та життєвій кар'єрі [1, с.13].

Проаналізувавши навчальні плани ми можемо стверджувати, що обов'язковою дисципліною всіх ВНЗ є «Філософія», «Історія України» та «Іноземна мова». Щодо останньої дисципліни, то вона займає значну частину підготовки. У деяких ВНЗ студенти вивчають не одну, а декілька іноземних мов (німецька, польська,

французька та іспанська). Окрім «Іноземної мови», деякі навчальні заклади ввели «Практикум перекладу». Країнознавчі дисципліни представлені курсом «Країнознавство», що складає 83% проаналізованих дисциплін. Дисципліни соціального напрямку представлені «Політологією», «Історією політичних вчень», «Соціологією», «Загальною політичною теорією» та «Загальною філософією», що становить 75% усіх дисциплін. Значно менше використовуються такі курси, як «Психологія» (60%); «Етика і естетика», «Культурологія» і «Релігієзнавство» (35%). Майже всіх планів не представлено вибіркової дисципліни інтегрованими курсами.

Отже, варто зазначити, що інтеграція навчальних дисциплін у ВНЗ не є на належному рівні. Тому, ми вважаємо, що необхідно запроваджувати вибірково інтегровані курси для покращення підготовки професійного спрямування майбутніх фахівців гуманітарного профілю. За ступенем професійної спрямованості ці дисципліни можна поділити на три групи: – дисципліни, які не вимагають чітко вираженої професійної спрямованості (наприклад, «Філософія» та «Історія України»); – дисципліни, які мають чітко виражену професійну спрямованість, передбачену навчальним планом (наприклад, «Українська мова професійної спрямованості» та «Іноземна мова професійної спрямованості»); – дисципліни, які на нашу думку повинні бути професійно спрямованими. Це «Політологія» та «Країнознавство».

Вивчення робочих програм та практики викладання «Політології» та «Країнознавства», показало, що навчальні програми для різних напрямів підготовки галузі знань мало відрізняються між собою, недостатньо враховують специфіку професійної діяльності фахівців [10, с.123]. Недоліком існуючих навчальних програм з дисциплін, які мають чітко виражену професійну спрямованість. Професійна спрямованість виражається у тому, щоб сформувати у студентів знання та уміння професійно володіти іноземними мовами в майбутній професійній діяльності, а на національні особливості міжособистісного спілкування у програмах увага не зосереджується. Як наслідок, студенти часто не розуміють дійсного призначення вивчення іноземної мови, не вміють раціонально і творчо застосувати іншомовні уміння і знання в конкретному суспільно-економічному середовищі [9, с.217].

Як показали результати дослідження, профілізація змісту дисциплін з іноземних мов здійснюється лише на основі міждисциплінарних зв'язків за традиційними методиками, що не забезпечує належного рівня професійної спрямованості. Аналіз планів та конспектів викладачів підтвердив, що опора лише на окремі міждисциплінарні зв'язки не забезпечує логічно та дидактично обґрунтовану систему професійних знань та умінь сучасного фахівця. Аналіз засвідчив, що склад іншомовних та спеціальних знань та їх співвідношення не відповідає основним вимогам дидактики та сучасної професійної освіти [8, с.197]. Надзвичайно низьким є відсоток завдань з іншомовних знань і умінь, які є принципово важливим не лише для загальноосвітньої, а й для професійної підготовки кваліфікованого фахівця, який уміє творчо мислити. При освоєнні цих дисциплін

студенти отримують поглиблену підготовку з обраного напрямку, тобто переважаючими є спеціалізовано-професійні компетенції). Водночас, у процесі формування вибіркової частини професійної підготовки практично не передбачено здобуття майбутніми фахівцями гуманітарного профілю соціально-особистісних та загальнонаукових компетенцій. Тому, на основі теоретичних узагальнень запропоновано доповнити варіативну частину підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю професійно-спрямованим дисципліною «Країнознавство з основами політології».

Аналіз варіативної складової підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю показав, що на практиці намітилися тенденції до використання інтегративного підходу до розробок вибіркової дисципліни. Об'єктами вивчення вибіркової дисципліни стають інтегровані знання (ідеї, теорії, закони, факти, комплексні проблеми) економіки, права, міжнародних відносин, іноземних мов тощо. На жаль, цілеспрямована інтеграція змісту знань та умінь майбутніх фахівців гуманітарного профілю у професійній підготовці студентів не має достатнього наукового обґрунтування, про що свідчить аналіз навчальних планів, програм та підручників.

Теоретичною основою для розробки професійно спрямованих дисциплін «Країнознавство» та «Іншомовна комунікація» нами було обрано інтегративний підхід. Такий підхід до формування змісту навчання позитивно змінює діапазон застосування знань та умінь, сприяє формуванню широких пізнавальних інтересів та активності студентів, та водночас й передбачає певні якісні зміни у педагогічному мисленні, а тому й цілеспрямовану роботу з викладачами.

Отже, у процесі аналізу навчально-методичної документації професійна спрямованість розглядалася нами з позицій профілювання змісту навчальних дисциплін. На основі аналізу навчальних планів та програм для подальшого дослідження нами було визначено кластер дисциплін професійної спрямованості: з дисциплін, які мають чітко виражену професійну спрямованість – «Іноземну мову професійної спрямованості», з дисциплін недостатньої професійної спрямованості – «Країнознавство» та «Політологію», та запропоновано у рамках варіативної складової підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю розробити професійно-спрямований курс.

Поруч з традиційним курсом навчання студенти повинні мати можливість вибирати різні спецкурси з метою отримання поглиблених знань з іноземної мови в рамках спеціальності, що вивчається.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки. Отже, формування готовності майбутніх фахівців гуманітарного профілю до професійної діяльності необхідна професійна спрямованість гуманітарних дисциплін, у першу чергу це українська мова за професійним спрямуванням, політологія, країнознавство та іноземна мова за професійним спрямуванням. Варто зазначити шляхи покращення рівня професійного спрямування та реалізації інтегративного підходу та оптимальне поєднання професійного спрямування нормативної та варіативної складової професійної підготовки.

Список використаної літератури

1. Айнутдинова И. Н. Интеграция профессиональной и иноязычной подготовки конкурентоспособного специалиста в высшей школе [Текст]: автореф. дисс. на соискание ученой степени доктора пед. наук: 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Ирина Наильевна Айнутдинова. – Казань, 2012. – 43 с.
2. Галус О.М. Порівняльна педагогіка: навч. посібник для студ. гуманіт. спец. пед. вузів [Текст] / О.Галус, Л.Шапошнікова. – К.: ВШ, 2006. – 215 с.
3. Козловська І.М. Метапредметна інтеграція у змісті професійної освіти [Текст]: метод. рекомендації / Ирина Михайлівна Козловська. – Львів: Сполом, 2008. – 24 с.
4. Леднев В. С. Содержание образования [Текст]: учеб. пособие / Вадим Семенович Леднев. – М.: Высшая школа, 1989. – 360 с.
5. Теоретические основы содержания общего среднего образования / под ред. В.Б.Краевского, И.Я.Лернера. – М.:

- Педагогика, 1983. – 352 с.
6. Профессиональная педагогика [Текст]: учебник / [под ред. С.Я.Батышева, А.М.Новикова]. – М.: Профессиональное образование, 1999. – 904 с.
 7. Сумина В.Е. Интегративная функция иностранного языка в процессе профессионального образования [Текст] / В.Е.Сумина // Проблемы интеграции гуманитарных, фундаментальных и профессиональных знаний в техническом образовании: материалы науч.-метод. конф. вузов Северного Кавказа, Новочеркасск, 11–12 окт., 2001 г. / Южно-Российский гос. тех. ун-т (Новочеркасский политех. ин-т); Северо-Кавказский науч. центр высшей школы / Н. И. Сысоев (отв. ред.). – Новочеркасск: ЮРГТУ, 2001. – С.145–146.
 8. Сиркіна Ю. С. Дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів [Текст]: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Сиркіна Юлія Сергіївна. — Полтава, 2001. – 240 с.
 9. Третько В.В. Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин в умовах розвитку інтеграційних процесів в освіті [Текст] / В.В.Третько // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / [гол. ред. І.В.Козубовська]. – Ужгород: Говерла, 2013.– Вип. 26. – С.215–218.
 10. Rusbult C. F. A Model of «Integrated Scientific Method» i and its Application for the Analysis of Instruction [Text]: A PhD dissertation, University of Wisconsin / Craig F.Rusbult. – Madison, 1997. – 160 p.

Стаття надійшла до редакції 17.04. 2017 р.

Савка Ирина

кандидат педагогических наук
ассистент кафедры иностранных языков для гуманитарных наук
Львовский национальный университет им.Ивана Франко, г.Львов, Украина

ВНЕДРЕНИЕ ВЫБОРОЧНОГО ИНТЕГРИРОВАННОГО КУРСА ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ГУМАНИТАРНОГО ПРОФИЛЯ

В статье отмечается, что интегративный подход к подготовке будущих специалистов определяется как совокупность форм и методов, характеризующих процесс и результат становления профессиональной компетентности. Отмечено, что интеграция учебных дисциплин в вузах не является на должном уровне. Установлено, что объектами изучения выборочных дисциплин становятся интегрированные знания. Предложены пути улучшения уровня профессионального направления и реализации интегративного подхода и оптимальное сочетание профессионального направления нормативной и вариативной составляющей подготовки.

Ключевые слова: интегративный подход, интеграция учебных дисциплин, выборочные дисциплины, интегрированные знания, вариативная составляющая профессиональной подготовки.

Savka Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D.
Foreign Languages Department for Humanities
Lviv Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine

IMPLEMENTATION OF THE INTEGRATIVE OPTIONAL COURSES IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF HUMANITIES

The article states that an integrative approach to training of future professionals is defined as a set of forms and methods that characterize the process and the result of formation of professional competence. The principle focus of professional training of future specialists of Humanities in the context of an integrative approach provides safety logic and content integrity and unity of differently oriented disciplines. After analyzing of curricula it has been found out that the compulsory university subjects are "Philosophy", "History of Ukraine" and "Foreign Language". The article suggests that the disciplines are to be divided into three groups due to the degree of professional orientation. The article states that curriculum subjects that do not require explicit professional orientation ("Philosophy" and "History of Ukraine") are restrict to references of interdisciplinary connections. The disadvantage of existing training programmes on subjects who have a clear professional orientation, including "Foreign languages for professional use" is that they do not provide the proper level of formation of social and personal competencies of Humanities professionals.

Key words: integrative approach, integration courses, selective courses, integrated knowledge variable component of training.